

Open Utrecht Monumentendag

Open
MONUMENTENDAG

Rabo Vastgoedgroep
Hoofdsponsor

In deze krant

- De smaak van de 19e eeuw
- Tachtig Monumenten geopend
- Drie beschreven wandelroutes
- Maarten van Rossem's Maliebaan
- Van maliebaan tot Maliebaan
- De bakermat van fietsend Nederland
- Grote bi's en boneshakers
- Stoomwagens en paardentrams
- Wandelingen met gids
- Uitgebreid muziekprogramma
- Alle Open Monumentendag activiteiten

Huis De Oorsprong

De smaak van de 19e eeuw

De nationale Open Monumentendag staat dit jaar in het teken van 'De smaak van de 19e eeuw'. Het was een eeuw met twee gezichten. Aan de ene kant technologische vernieuwing en industrialisatie: spoorwegen, stoommachines, steenkool, gasfabrieken, arbeiderswijken en watertorens. Aan de andere kant verrezen er weelderige buitenplaatsen en voorname stadshuizen: moderne gebouwen in nieuwe bouwstijlen die teruggrepen op het verleden.

De Zeven Steegjes

In 1806 wees Napoleon Bonaparte zijn broer Lodewijk aan als koning van Holland. De nieuwbakken vorst introduceerde in Utrecht het neoclassicisme met zijn paleis met reusachtige balzaal (nu universiteitsbibliotheek). Deze stijl bleef tot zeker 1880 in de mode. Aan de Oudegracht zijn de Winkel van Sinkel, de voorgevel van het stadhuis en de Augustinuskerk fraaie voorbeelden. In de tweede helft van de 19e eeuw vierde het nationalisme hoogtij en grepen we terug op de renaissance bouwstijlen. Een goed voorbeeld is de watertoren aan de Lauwershof uit 1896. De katholieken, zelfbewust na het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in 1853, grepen terug op de middeleeuwse gothiek. De architect Pierre Cuypers was hier het grote voorbeeld. Overal verrezen imposante, neogotische kerken, met een luisterrijke inrichting. In de St. Willibordkerk van architect Alfred Tepe zien we dit allemaal terug.

Keurslijf

De bevolking van Utrecht nam in de 19e eeuw snel toe. Na 1830 begon men met de sloop van de stadswallen en -poorten, die de stad moest bevrijden van haar keurslijf. Ten oosten van Utrecht werd een gloednieuwe verdedigingslinie aangelegd: de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Grote forten als Rhijnauwen en De Bilt moesten de oprukkende vijand tegenhouden. Op de plek van de oude stadsmuur ontwierp de beroemde architect J.D. Zocher jr. een prachtig stadspark in landschapstijl. De centrale ligging van Utrecht en de goede bereikbaarheid via spoorwegen en nieuwe kanalen - zoals het in 1892 geopende Merwedekanaal - trok industrie en arbeiders aan. Voor hen werden woningen gebouwd, aanvankelijk nog binnen de stadssingels, zoals de arbeidershuisjes in de Zeven Steegjes, achter bierbrouwerij De Boog. Later ook daarbuiten.

Maliebaan

De rijken bouwden herenhuizen aan de sin-

gels en buitenplaatsen langs de uitvalswegen, zoals Het Hoogeland en De Oorsprong langs de Biltse Straatweg. De welgestelden vestigden zich vooral aan de oostzijde van de stad, waar rond het nieuw aangelegde Wilhelminapark en de Maliebaan sjeke woonhuizen verrezen. De Maliebaan werd in de 17e-eeuw aangelegd als 'sportveld', waar men het 'Paille Maille spel' kon spelen. In de 19e eeuw verrezen hier voorname villa's en herenhuizen in alle gangbare stijlen. De Maliebaan vormt nu een staalkaart van 19e-eeuwse bouwkunst, die zich uitstrekt van het Maliebaanstation (1874) tot villa Het Hogeland (1824), beide fraaie voorbeelden van Neoclassicisme. Reden waarom de organisatie van de Open Monumentendag dit jaar de Maliebaan als extra smaakmaker op het menu heeft gezet.

Fietspad

De Maliebaan is ook de bakermat van Nederland als fietsland. Hier werd in 1883 de Nederlandsche Wielrijders Bond (nu ANWB) opgericht en in 1885 het eerste fietspad van Nederland aangelegd. Met historische fietsen en een paardentram - die hier ooit reed - zal de sfeer van weleer worden opgeroepen. In het Utrechts Archief is een tentoonstelling te zien over de Maliebaan en de historie van het paille-maille spel.

Muziek

Zoals ieder jaar zal het programma in Utrecht worden omlijst met muziek in opengestelde monumenten en hofjes, en - vlakbij de Maliebaan - in de muziekent op het Lepelenburg. In de binnenstad en rond de Maliebaan worden verschillende wandelingen georganiseerd. U vindt die allemaal terug in deze vernieuwde monumentenkrant.

Maar kijk ook op de speciale website, waar soms extra informatie is te vinden over het programma.

zaterdag

11

september

> [Kijk ook op www.openmonumentendagutrecht.nl](http://www.openmonumentendagutrecht.nl) >